

Raadsnota

Raadsvergadering de dato 9 oktober 2023

Onderwerp: Waterprogramma 2024-2027

Aan de gemeenteraad,

1. Probleemstelling

Op grond van artikel 4.22 Wet Milieubeheer stelt de gemeenteraad eens in vijf jaar een Waterprogramma (vroeger Gemeentelijk Rioleringsplan - GRP) vast.

Dit Waterprogramma is breder dan het GRP en opgesteld binnen het samenwerkingsverband (Afval)waterbeheer Maas en Mergelland.

Gelet op de actuele ontwikkelingen en de klimaatverandering bestaat het totale Waterprogramma uit vier onderdelen, waarvan 2 overkoepelende plannen voor werkregio Maas en Mergelland en 2 gemeentelijke plannen (zie ook figuur 1):

1. Waterketenplan Maas en Mergelland 2023-2027
2. Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023-2027
3. Gemeentelijk programma water & riolering Valkenburg aan de Geul 2024-2027
4. Gemeentelijke Klimaatadaptatiestrategie Valkenburg aan de Geul 2024-2027 - in voorbereiding.

Binnen het samenwerkingsverband Maas en Mergelland is een aantal jaar geleden afgesproken om de looptijden van de rioleringsplannen gelijk te stellen. Dit heeft als voordeel dat we de krachten kunnen bundelen en elkaar ondersteunen met vervulling van de wateropgaven.

Gemeente Valkenburg aan de Geul heeft, i.v.m. met de afwikkeling van de gevolgen van de overstroming in 2021 en de wisseling van personeel, vertraging opgelopen met de voorbereiding van het onderdeel Gemeentelijk Waterprogramma Valkenburg aan de Geul en klimaatadaptatiestrategie maar ook het gezamenlijk waterketenplan en de klimaatadaptatiestrategie nog niet ter vast stelling kunnen indienen. De overige gemeenten van het samenwerkingsverband hebben deze gezamenlijke plannen reeds eerder vastgesteld. We maken met deze nota dus een inhaalslag om naast ons gemeentelijke water en rioleringsplan ook het gezamenlijk waterketenplan en de klimaatadaptatiestrategie vast te laten stellen.

Om het volgende Waterprogramma (bestaande uit de 4 onderdelen) weer in samenwerkingsverband te kunnen voorbereiden en vaststellen, zal ons huidige programma water & riolering gelden van 2024 tot en met 2027, voor een periode van vier in plaats van vijf jaar. De gemeentelijke klimaatadaptatiestrategie is nog in voorbereiding en we streven ernaar die in het eerste kwartaal van 2024 aan u te presenteren.

2. Doel van het beleid

Een goed functionerende riolering is de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving. Het Waterprogramma laat zien hoe de gemeente invulling geeft aan de drie wettelijke zorgplichten:

- Doelmatige inzameling en transport van afvalwater;
- Doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater;
- Voorkomen of beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand.

Daarmee gaat het programma ook over het voorkomen van wateroverlast in de bebouwde kom, over het verminderen van verstening en het verbeteren van de waterkwaliteit. In dit Waterprogramma

maken we keuzes voor water en riolering die bijdragen aan deze bredere doelen. We onderbouwen zo een doelmatige besteding van de rioolheffing voor de komende vier jaar.

Binnen het samenwerkingsverband (Afval)waterbeheer Maas en Mergelland zijn het Waterketenplan, de Waterprogramma's en de Klimaatadaptatiestrategieën opgesteld. (zie figuur 1)

Figuur 1 (voor onze gemeente gelden jaartallen 2024-2027)

Het **Waterketenplan Maas en Mergelland 2023-2027** bevat de gezamenlijke doelen en acties op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater en de gevolgen daarvan voor oppervlaktewaterkwaliteit en de grondwaterkwaliteit voor de drinkwaterwinningen.

De **Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023 -2027** bevat de visie, doelen en gezamenlijke acties in voorbereiding op de gevolgen van klimaatverandering zoals hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en overstroomingen.

In het **Gemeentelijk Programma Water en Riolering 2024-2027** zijn de doelen vertaald naar maatregelen op gemeentelijk niveau, inclusief de financiering ervan.

In de **Klimaatadaptatiestrategie Valkenburg aan de Geul 2024-2027** worden knelpunten en kansen voor klimaatadaptatie gedefinieerd.

Bij de opstelling van dit waterprogramma en klimaatadaptatiestrategie zijn alle waterpartners en gemeentes (die lozen naar de rioolzuivering in Heugem-Limmel in Maastricht) betrokken:

- Waterschap Limburg
- Waterschapsbedrijf Limburg
- Waterleidingmaatschappij Limburg
- Provincie Limburg
- Gemeente Gulpen-Wittem
- Gemeente Maastricht

- Gemeente Meerssen
- Gemeente Vaals
- Gemeente Eijsden-Margraten

Een klimaatbestendig gebied Maas en Mergelland is qua belangrijke gemeenschappelijke functies (zoals wonen, werken en recreatie) bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering.

We weten wat op ons af komt en weten hoe we er mee om moeten gaan. In de samenwerkingsregio hebben we keuzes gemaakt welke gevolgen we moeten leren accepteren en welke we willen voorkomen: water op straat tussen de stoepranden is acceptabel, maar water in woningen willen we zoveel mogelijk voorkomen.

Daarnaast onderzoeken we welke gevolgen droogte en hitte hebben in onze omgeving en waar dat tot problemen leidt.

3. Verhouding tot bestaand beleid

Het vigerende Gemeentelijke Rioleringsplan en Watertakenplan 2018-2022 van de gemeente Valkenburg aan de Geul is door uw raad op 2 oktober 2017 vastgesteld en had een formele looptijd tot en met 2022. Wel is in de tussentijd het zogenaamde kostendekkingsplan (investeringsmaatregelen en rioolheffing) geactualiseerd.

4. Mogelijke maatregelen/alternatieven

Het aanpakken van wateroverlast heeft topprioriteit. We focussen in ons waterprogramma op een gebied waar de meeste knelpunten zitten qua beheer, wateroverlast en hydrauliek. Medewerking van partners, zoals buurgemeenten, het waterschap (die verantwoordelijk is voor de Geul en beken) en in het geval van provinciale wegen ook de provincie, is hiervoor een noodzakelijke randvoorwaarde.

Om onze doelen te bereiken hebben we in beeld gebracht wat we de komende jaren o.a. moeten doen:

A. Gezamenlijke concrete acties vanuit samenwerkingsverband Afval(waterbeheer) Maas en Mergelland (Waterketenplan 2023-2027 & klimaatadaptatiestrategie 2023-2027):

- Regenwaterstructuurvisie opstellen als onderlegger voor de aanleg van groenblauwe structuren (duurzame gebiedsontwikkeling).
- Aanhaken op de Limburgse droogtestrategie.
- Opstellen van bouwstenen voor de omgevingswet voor klimaatadaptatieve nieuwbouw en herinrichting van openbaar en particulier terrein.
- Organiseren van aanvullende verdiepende risicodialogen met (lokale) regionale stakeholders.
- Evalueren van de verdeling van verantwoordelijkheden bij wateroverlast in landelijk en stedelijk gebied.
- Gezamenlijk onderzoek naar personele capaciteit en kwetsbaarheid in de regio volgens de branchestandaard.
- Maatregel uitvoeren bij de geselecteerde KRW-overstorten (kaderrichtlijn water).
- Meetplan opstellen voor het meten in de afvalwaterketen.
- Actualiseren van riolerings- watermodellen Maas en Mergelland.

B1. Een greep uit de concrete acties voor Valkenburg aan de Geul voor de komende planperiode t/m 2027:

- Gemeente Valkenburg aan de Geul heeft het oude beheerprogramma vervangen door een nieuw beheerprogramma genaamd Gisib, dat momenteel wordt voorbereid en geoptimaliseerd voor gebruik in het hydraulische model.
- Vanaf 2024 zal de Stimuleringsregeling afkoppelen opnieuw worden opgestart. De bewoners hebben dan mogelijkheid om de subsidie aan te vragen om het regenwater afkomstig van

hun daken en bestrating van de riolering af te koppelen en op eigen perceel te bergen. De spelregels van de subsidie worden momenteel nog uitgezocht.

- We monitoren de overstorten naar de Geul vanuit riolering om inzicht te krijgen in hoe vaak er sprake is van overstorten. Hiervoor worden loggers geplaatst. Dit onderzoek zal naar verwachting ongeveer 3 jaar duren.
- Rioolreconstructie in de Past. Startonstraat en de van Tillstraat: De bestaande gemengde riolering wordt vervangen. Het regenwater wordt afgekoppeld van de riolering. Het project wordt waar mogelijk gecombineerd met project gebiedsvisie Oost.
- Rioolreconstructie Houthem fase 2: De rioolreconstructie omvat verschillende straten, waaronder Putweg, Molenbroeksvoetpad, Pastoor Ribberghstraat, Sint Gerlachstraat, Sint Gerlachplein, Onderstestraat, Krommesteeg, Klaterstraat en van Peltstraat. De riolen, die in slechte staat verkeren, worden vervangen. Het regenwater wordt afgekoppeld van de riolering en via regenwaterriolen en rijbanen naar nieuwe regenwaterbuffers geleid. In de buffers kan het regenwater in de bodem infiltreren. Dit project pakken we samen met Waterschap Limburg op om het gebied klimaatrobust te maken en heeft raakvlak met project Vergroenen 4 pleinen.
- Afkoppeling Hekerbeekweg en omgeving: Het regenwater wordt afgekoppeld van de riolering en via de wegen naar een bovengrondse buffer (nabij de honden uitlaatplaats Hekerbeekweg) geleid. In de Steenstraat is een tweede buffer voorzien om de regenwaterafvoer bovenstrooms van het spoor op te vangen. Deze maatregelen voeren we uit ter vermindering van wateroverlast in het centrum van Valkenburg aan de Geul en is onderdeel van het Water in Balans project van het waterschap Limburg waar participatie een belangrijk onderdeel van is.
- Rioolreconstructie Neerhem en omgeving: In dit gebied worden in diverse straten regenwaterriolen aangelegd in combinatie met een herinrichting. Deze maatregelen worden waar mogelijk gecombineerd met project gebiedsvisie Oost en zullen aansluiten op het Water in Balans project van het waterschap Limburg om de wateroverlast in het afstroomgebied Sibbergrubbe te verminderen. Een goede afstemming met stakeholders is noodzakelijk om alle doelen in dit gebied binnen de planperiode te behalen.
- Rioolreconstructie Daalhemerweg en omgeving: Delen van de riolering in straten zoals Daalhemerweg, Grendelplein, Cauberg, Plenkertstraat en Wilhelminalaan worden vervangen. Verdere mogelijke maatregelen om toekomstige wateroverlast te beperken, zoals afkoppelen van het regenwater van de riolering, zijn we nog aan het onderzoeken.
- De aanpak van de riolen in de zin van een gehele reconstructie betekent ook voor de genoemde straten een herinrichting. Bij het bepalen van het uitvoeringsprogramma is congruentie gezocht met de beheercyclus van de wegen.

Voor de volledige actielijst kunt u het Gemeentelijk Waterprogramma gemeente Valkenburg aan de Geul raadplegen.

B2. Onderhoudscyclus:

- De uitvoering van reinigen en inspecteren van riolen en kolken hebben we in een raamovereenkomst ondergebracht voor meer continuïteit en vanuit kostenbesparing:
 - Het hoofdriool en stamriool worden elke 10 jaar gereinigd en geïnspecteerd en worden kleine reparaties uitgevoerd. In grondwaterwingebieden vindt de inspectie en reiniging ieder 5 jaar plaats.
 - Kolken, lijngoten en zandvangers worden twee keer per jaar gereinigd.

- De uitvoering van reinigen en inspecteren van rioolgemalen, minigamelen, bergbezinkbassins, overstorten, drukleiding en persleiding hebben we een uitvoeringsovereenkomst met Waterbedrijf Limburg.
 - Rioolgemalen, minigamelen en bergbezinkbassins worden een keer per jaar gereinigd en een keer per 6 jaar geïnspecteerd.
 - Overstorten worden eens per 6 jaar onderhouden, wervelventielen eens per 2 jaar, en gemalen (volgens de NEN3140) eens per 4 jaar.
 - Drukriolering wordt 4 keer per jaar gereinigd en geïnspecteerd.
 - Persleiding wordt na meldingen gereinigd en geïnspecteerd.
- Calamiteiten aan bovenstaande onderdelen worden door aannemer dan wel onze buitendienst opgepakt afh. van de omvang of soort.
- Maaien van de regenwaterbuffers is in het Groenbeheerplan opgenomen.

B3. Kleine knelpunten op straatniveau:

- Bij hevige neerslag doen zich regelmatig kleinere knelpunten voor op straat/wijkniveau waar mogelijk pakken we deze op binnen de lopende exploitatie.

Alle projecten en maatregelen zijn opgesteld met de kennis van nu. Een nader onderzoek kan erop wijzen dat de voorgenomen maatregelen niet haalbaar zijn of andere projecten toch meer prioriteit moeten krijgen wegens nieuwe ontwikkelingen. Ook de verschillende procedures rondom het verkrijgen van vergunningen, grondaankopen, ernstig vervuilde grond en andere onvoorziene zaken kunnen invloed hebben op de planning.

5. Afstemming intern

Afstemming en accordering heeft plaatsgevonden met de concernadviseur Financiën, HR en de afdeling Openbare Ruimte civiele techniek.

6. Gevolgen (aanbesteding, personeel, communicatie, financieel)

6.1 Aanbesteding

Dit punt is nu niet aan de orde. Uiteraard worden de in het gemeentelijk rioleringsplan opgenomen investeringen conform het gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid op de markt gezet.

6.2 Personeel

Om te kunnen voldoen aan de opgaven en de daarvoor beschreven plannen en uit te voeren acties is voldoende capaciteit en kennis nodig. Met de benodigde personele capaciteit is rekening gehouden in de kostendekkingsberekening van het waterprogramma.

6.3 Communicatie

Binnen het samenwerkingsverband Maas & Mergelland is een werkgroep communicatie aangesteld die regelmatig nieuwe communicatiecampagnes bedenkt of aansluiting zoekt bij Limburg brede campagnes. Gestreefd wordt naar minimaal 4 campagnes per jaar.

Daarnaast publiceren we een aantal maal per jaar via communicatiekanalen over onze riool en afvalwaterprojecten.

6.4 Financieel

Voor de plannen werkregio Waterketenplan 2023-2027 & klimaatadaptatiestrategie 2023-2027

Hiervoor zijn geen aanvullende kosten voorzien buiten de reeds voorziene bijdrage aan de samenwerking.

Voor het gemeentelijke programma water & riolen

Met de riolheffing halen we geld op om het werk aan riolering en wateropgaven in de gemeente uit te kunnen voeren. Deze riolheffing mag volgens de wet alleen maar gebruikt worden voor werk dat te maken heeft met de gemeentelijke taken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. De riolheffing binnen de gemeente Valkenburg aan de Geul is gekoppeld aan het waterverbruik. Dit bedraagt € 2,27 per m³ per adres in 2024. Deze heffing is vastgesteld door de gemeenteraad.

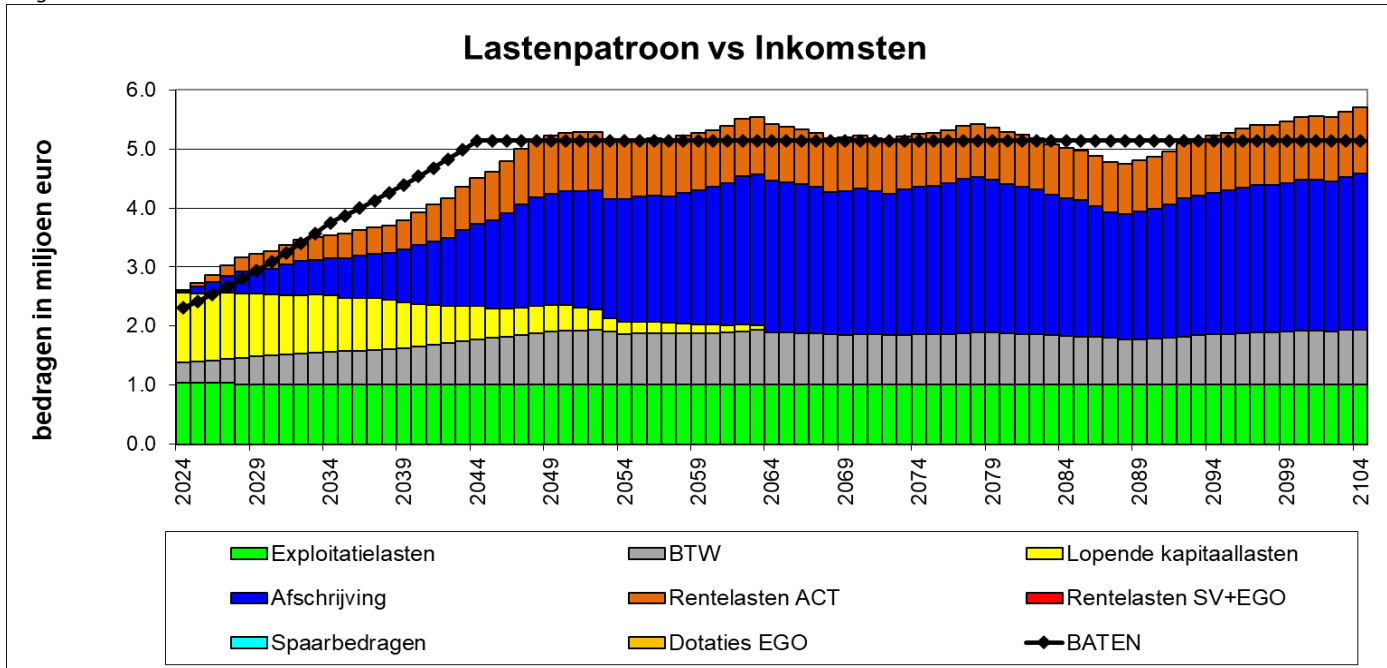
Op basis van de gestelde doelen is een kostendekkingsberekening voor het gemeentelijk programma water & rioleringen, over de maximale levensduur van de vrijvervalriolering (80 jaar, 2024-2104), met deze uitgangspunten opgesteld:

- De planning van de vervangingsinvesteringen is voor de komende planperiode van 4 jaar gebaseerd op inspecties en beoordelingen. De vervangingen na de planperiode van 4 jaar zijn gebaseerd op het aanlegjaar en de verwachte technische levensduur.
- Vanuit de Wet tegemoetkoming schade rampen is een bijdrage van € 804.000, - meegenomen in de voorziening.
- Volgens kostendekkingsberekening moet de hoogte van de riolheffing de komende planperiode omhoog. Een jaarlijkse stijging van 5% tot en met 2033 is nodig om de werkzaamheden en investeringen uit te kunnen voeren.
- De riolheffing wordt daarnaast vanaf 2024 jaarlijks gecorrigeerd voor de opgetreden inflatie.
- De verwachting is dat vanaf 2039 de vervangingsinvesteringen flink zullen stijgen, omdat vanaf dit jaar veel vrijvervalrioleringen aan vervanging toe zijn. Om deze vervangingsinvesteringen op te kunnen vangen zal de riolheffing na 2033 met 3,2% moeten stijgen.
- Met de riolheffing komt momenteel ongeveer € 2,3 miljoen per jaar binnen. In 2048 moet dit bedrag volgens de kostendekkingsberekening gelijk zijn aan € 5,14 miljoen.
- In Tabel 4 is de hoogte van de riolheffing voor de aankomende planperiode 2024-2027 weergegeven.
- In Figuur 6 is het verloop van de kosten en baten over de beschouwde periode weergegeven in een grafiek.
- In Figuur 7 is tenslotte het verloop van de egalisatievoorziening over de beschouwde periode weergegeven in een grafiek.

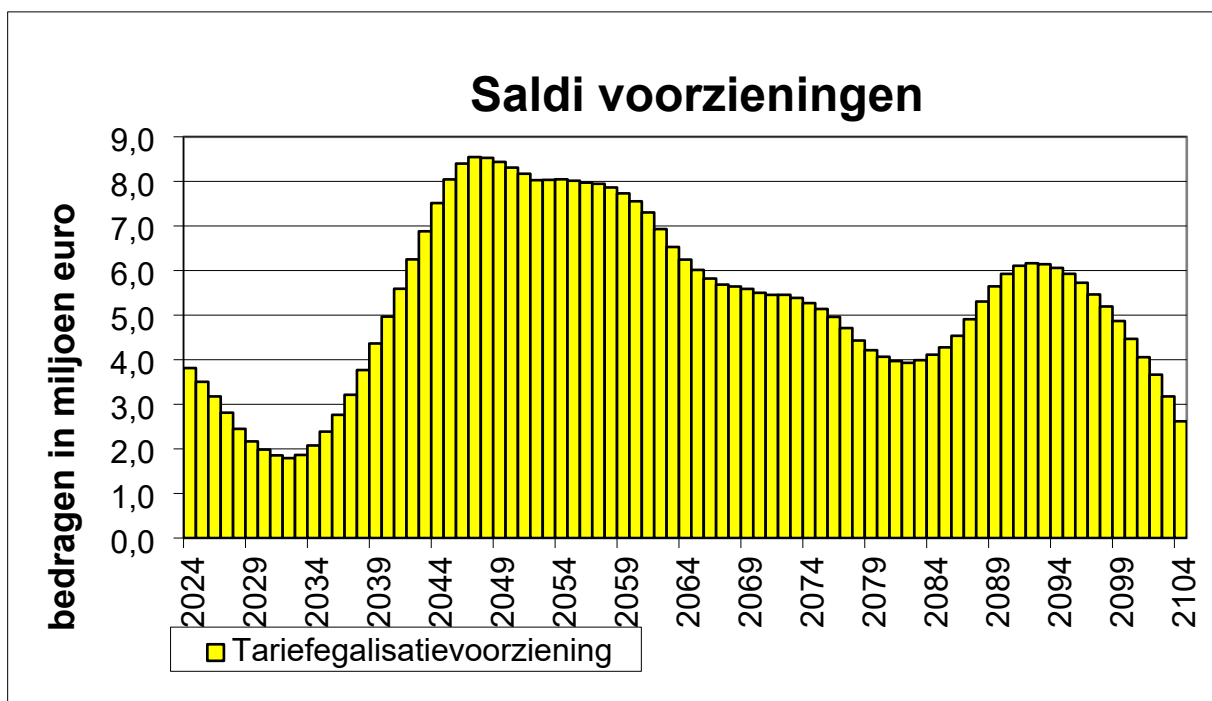
Tabel 4

Jaar	Referentiehffing	Stijging
2024	2.27	5%
2025	2.38	5%
2026	2.50	5%
2027	2.63	5%

Figuur 6

Figuur 7

Voor de volledigheid merken wij nog het volgende op:

- Bij de verdere uitwerking van het programma WRL (Waterveiligheid en Ruimte Limburg) naar een uitvoeringsprogramma zal nadere afstemming over de consequenties met gemeenten plaatsvinden. Dit betekent dat in dit Waterprogramma deze cofinanciering nog niet, of slechts deels is meegenomen. De cofinanciering vanuit de provincie Limburg en waterschap Limburg aan het programma WRL is wel geborgd.
- Uw gemeenteraad heeft tijdens haar vergadering van 10 juli jongstleden ingestemd met een andere systematiek voor het bepalen van de rioolheffing namelijk een rioolheffing die

gebaseerd is op een staffel in waterverbruik (zie kadernota 2023 4.8.8) Bij de raadsnota voor de tariefmaatregel voor het jaar 2024 zullen wij hier nader op ingaan.

7. Duurzaamheid

Onze wateropgave (projecten en werken) worden zoveel mogelijk voorbereid en uitgevoerd met het oog op volgende thema's:

- **De circulaire economie** brengt producten, onderdelen en grondstoffen na het einde van de gebruiksduur terug in de kringloop. Cruciaal hierbij is waardebehoud van producten en materialen. De circulaire economie biedt voordelen voor het milieu, maar ook kansen voor de (regionale) economie, innovatie en nieuwe werkgelegenheid.
- **Klimaatbewust inkopen** is tegengaan van milieuverontreiniging (stikstofuitstoot), luchtverontreiniging en gebruik van schadelijke stoffen.
- **Arbeidsparticipatie (Social Return)** is een aanpak om arbeidsparticipatie te stimuleren en meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Via het verstrekken van opdrachten worden de opdrachtnemer verplicht een sociale bijdrage te leveren en kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt een kans te geven.

10. Afwegingen en Advies

Wij adviseren u:

1. Kennis te nemen van het regionale Waterketenplan Maas en Mergelland 2023-2027 en vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de regionale Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023-2027 en vast te stellen.
3. Kennis te nemen van het gemeentelijk Waterprogramma Valkenburg aan de Geul 2024-2027 en vast te stellen.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

mr. G.S. Reehuis
algemeen directeur/gemeentesecretaris

D.M.M.T. Prevoo
burgemeester

De raad van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders de dato 29 augustus 2023;

Gehoord de raadscommissie Fysiek Domein de dato 19 september 2023;

B e s l u i t :

- Kennis te nemen van het regionale Waterketenplan Maas en Mergelland 2023-2027 en vast te stellen.
- Kennis te nemen van de regionale Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023-2027 en vast te stellen.
- Kennis te nemen van het gemeentelijk Waterprogramma Valkenburg aan de Geul 2024-2027 en vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 9 oktober 2023.

De raad voornoemd,

mr. J.W.L. Pluijmen,
griffier

D.M.M.T. Prevoo,
voorzitter